

Bilag om danske unges tidsforbrug til uddannelse¹

Det ekstra tidsforbrug

På baggrund af en modelbaseret opgørelse af de unges tidsforbrug til uddannelse skønnes de unge at blive forsinket i uddannelsessystemet med i gennemsnit 4,2 år i forhold til, hvis de havde fulgt den korteste vej gennem uddannelsessystemet fra seksårsalderen, også kaldet ”det lige forløb”, *jf. tabel 1.*²

Tabel 1		
Ekstra tidsforbrug hos unge med erhvervskompetencegivende uddannelse og virkning på arbejdsstyrken		
	Gennemsnitligt ekstra tidsforbrug pr. person, år	Fuldtidspersoner i arbejdsstyrken
Bidrag til ekstra tidsforbrug fra:		
- Sen skolestart	0,2	10.000
- 10. klasse	0,6	28.000
- Dobbelt ungdomsuddannelse	0,3	16.000
- Venteperioder	2,4	29.000
- Studieskift og afbrud	0,6	27.000
- Forsinkelser og merit	0,2	9.000
I alt	4,2	118.000

Anm: I beregningen af arbejdsstyrkevirkningen af det ekstra tidsforbrug er forudsat en ungdomsårgangsstørrelse på 65.000. Endvidere er – i overensstemmelse med uddannelsesprofil 2004 – forudsat at 75 pct. af disse vil tage en erhvervskompetencegivende uddannelse (videregående uddannelse eller erhvervsuddannelse). Tabellen vedrører alene personer med erhvervskompetencegivende uddannelse og der er derfor ikke indregnet ekstra tidsforbrug til sen skolestart, 10. klasse og afbrud hos personer uden erhvervskompetencegivende uddannelse. I omregningen til arbejdsstyrkevirkning er forudsat, at 75 pct. af det ekstra tidsforbrug til venteperioder anvendes til erhvervsarbejde. I Arbejdsmarkedsrapport 2004, Danmarks Arbejdsgiverforening, opgøres de unge til at være omtrent 3 år på arbejdsmarkedet ud af gennemsnitligt omtrent 4 års pauser og venteperioder.

Kilde: UNI•C Statistik & Analyse, Danmarks Statistik og Finansministeriets beregninger.

Havde de unge i stedet fulgt den lige vej, ville deres arbejdskraft som færdiguddannet i gennemsnit indgå 4,2 år tidligere i arbejdsstyrken. Det kan beregnings-teknisk opgøres til at svare til 118.000 færre i arbejdsstyrken med erhvervskompetencegivende uddannelse, når der tages højde for, at en del unge er på arbejdsmarkedet i den tid, som er indregnet i det ekstra tidsforbrug.

Det ekstra tidsforbrug har også betydning for arbejdsstyrkens gennemsnitlige kvalifikationsniveau på et givet tidspunkt. Det ekstra tidsforbrug betyder færre færdiguddannede i arbejdsstyrken, samtidig med at de unges erhvervsarbejde undervejs i uddannelsesforløbet betyder flere uden erhvervskompetencegivende uddannelse i arbejdsstyrken.

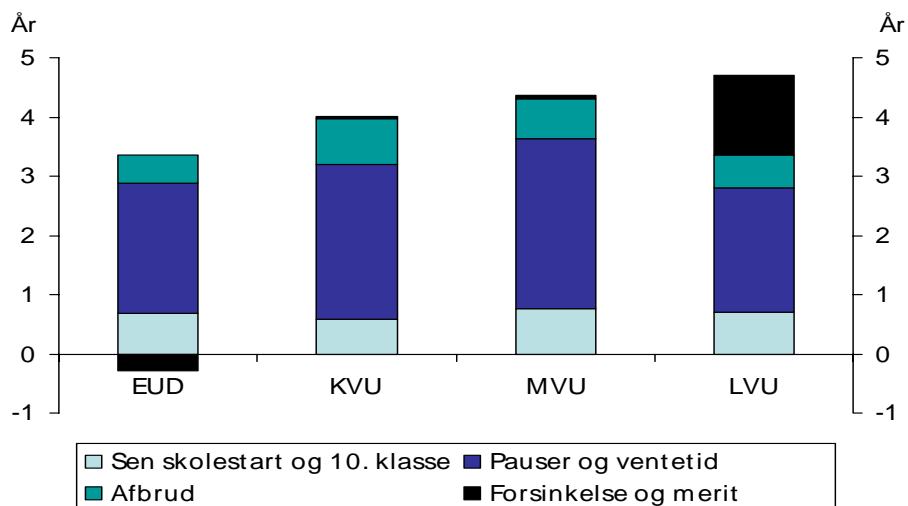
¹ Arbejdspapiret er udarbejdet af Sekretariatet for ministerudvalget for Danmark i den globale økonomi. Papirerne er sendt til Globaliseringsrådet som faktuel baggrund for Globaliseringsrådets diskussioner. Globaliseringsrådet kan ikke tages til indtægt for arbejdspapirene.

² Den såkaldte spildtidsmodel tager udgangspunkt i den adfærd, man aktuelt kan iagttage i uddannelsessystemet på alle niveauer og simulerer uddannelsesadfærd for en ungdomsårgang (en 8. klasse). Simulationen baseres således på den antagelse, at ungdomsårgangen vil bevæge sig rundt i uddannelsessystemet på samme måde som observeres nu. Seneste opgørelse bygger på en modelkørsel, som er baseret på uddannelsesbevægelserne i 2003. Simulationen af en persons uddannelsesforløb er afgrænset til at være 25 år, startende med 8. klasse. Der tages kun udgangspunkt i unge, der fuldfører en uddannelse.

Boks 1**Bidragene til det ekstra tidsforbrug**

- Sen skolestart bidrager gennemsnitligt med 0,2 år. Den almindelige skolestartalder i 1. klasse i Danmark er 7 år, men en del børn – ca. 20 pct. – starter først i skole ved 8-årsalderen eller senere.
- 10. klasse, der i opgørelsen anses for at ligge ud over det korteste uddannelsesforløb, bidrager i gennemsnit med 0,6 år. Knap 60 pct. af en årgang går i 10. klasse.
- Dobbelt ungdomsuddannelse, dvs. den tid, de unge bruger på eventuelt nye ungdomsuddannelsesforløb efter at have fuldført én, bidrager med 0,3 år. Det drejer sig hovedsageligt om unge med gymnasial eksamen, der starter på og gennemfører en erhvervsuddannelse.
- Pauser og venteperioder, dvs. perioder inden færdiggørelse af uddannelse, hvor den unge er udenfor uddannelsessystemet, udgør 2,4 år. Det kan være værnepligt, ufaglært arbejde, rejseaktivitet, men også blot ventetid på, at ens uddannelse kan påbegyndes. Langt hovedparten af venteperioderne på de videregående uddannelser ligger mellem adgangsgivende eksamen og start på videregående uddannelse.
- Studieskift og afbrud, dvs. tid anvendt på uddannelsesforløb, som ikke fuldføres, bidrager med 0,7 år.
- Forsinkelse og merit, dvs. det opgjorte merforbrug af tid på en uddannelse i forhold til uddannelsens normerede studietid, bidrager med 0,2 år for alle uddannelser³. Blandt unge med en videregående uddannelse er den gennemsnitlige forsinkelse og merit 1/2 år, herunder 1 1/2 år på de lange videregående uddannelser.

Det ekstra tidsforbrug er størst på de lange videregående uddannelser, *jf. figur 1.*

Figur 1**Gennemsnitsforsinkelse for uddannelsesgrupper.**

Anm.: Den negative forsinkelse for EUD skyldes, at nogle skifter uddannelsesforløb og i den sammenhæng tager merit med på den nye uddannelse, hvor meritken er større på den nye uddannelse end på den oprindelige.

Kilde: UNI•C Statistik & Analyse og Finansministeriets beregninger.

³ Af tekniske årsager er det ikke muligt at opføre forsinkelser og merit separat. Omfanget af forsinkelser er formentlig højere.

Det ekstra tidsforbrug belyst ved start- og fuldførelsesalder

Danske unge bliver betydeligt senere færdig med en uddannelse end hvis de havde fulgt et lige forløb. Det gælder navnlig hos unge med korte videregående uddannelser og professionsbachelorere.

Medianalderen ved fuldførelse var i 2003 på 23,2 år for erhvervsuddannelsernes hovedforløb, 25,2 år for de korte videregående uddannelser og 27,1 år for professionsbachelorere. For bacheloruddannelsen var medianalderen 24,7 år og for kandidatuddannelserne 28 år, *jf. tabel 2*.

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
EUD	21,8	21,9	22,4	23,3	23,0	23,2	23,5	23,2
KVU	25,8	25,8	25,6	26,1	26,1	26,0	25,5	25,2
MVU	27,0	27,0	27,1	27,1	27,2	27,1	27,2	27,1
LVU: Bachelor	23,8	24,0	24,2	24,5	24,7	24,7	24,8	24,7
LVU: Kandidat	27,7	27,5	27,6	27,7	27,7	27,8	28,0	28,0

Anm.: Jf. anm. til tabel 2.

Kilde: Undervisningsministeriets nøgletalsdatabase og Finansministeriets beregninger.

Medianalderen ved fuldførelse er steget i perioden 1996-2003, bortset fra de korte videregående uddannelser, hvor medianalderen er faldet godt et halvt år, *jf. tabel 2*. Mest markant er stigningen for de erhvervsfaglige uddannelser, hvor en del af forklaringen formentlig er øget brug af voksenlærlinge samt mangel på praktikpladser. Medianalderen for universitetsbachelorerne er steget knap 1 år, mens medianalderen for fuldførelse af kandidatuddannelserne er steget 0,3 år.

Den høje fuldførelsesalder kan – udover forsinkelser og frafald undervejs på studiet – tilskrives ventetid samt tidligt ekstra tidsforbrug til især 10. klasse, der viser sig i sen startalder på erhvervskompetencegivende uddannelse, *jf. tabel 3*.

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
EUD	20,4	20,8	21,4	21,5	21,5	21,5	21,4	21,3
KVU	23,8	23,9	23,8	23,9	¹ 23,3	23,2	23,2	23,1
MVU	23,3	23,3	23,3	23,2	23,3	23,4	23,5	23,4
LVU: Bachelor	21,1	21,2	21,2	21,2	21,1	21,2	21,2	21,2
LVU: Kandidat	23,4	23,7	24,0	24,1	24,4	24,5	24,7	24,5

1. De korte videregående uddannelser blev udbudt første gang i 2000 efter en omfattende uddannelsesreform, hvor 75 videregående teknikeruddannelser blev samlet i de nuværende 15 uddannelser med direkte adgang fra hhv. en gymnasial ungdomsuddannelse eller en erhvervsuddannelse.

Kilde: Undervisningsministeriets nøgletalsdatabase og Finansministeriets beregninger.

Startalderen på erhvervskompetencegivende uddannelse er typisk 2-5 år højere, end hvis de unge havde fulgt et lige forløb. Medianstartalderen var i 2003 21,3

år på erhvervsuddannelsernes hovedforløb, hvor de unge kan starte som 16-årige, dvs. et år efter 9. klasse. På de videregående uddannelser, hvor de unge kan starte efter adgangsgivende eksamen, typisk som 19-årige, var medianalderen 23,1 år for de korte videregående uddannelser, 23,4 år for professionsbachelorer, 21,3 år for universitetsbachelorer og 24,5 år på kandidatuddannelserne.

Siden 2002 har der været en tendens til, at de optagne på lange videregående uddannelser er blevet yngre, og denne tendens er fortsat i 2005, jf. tabel 4. I 2005 var andelen af optagne, som er under 22 år på alle uddannelser bortset fra teologi højere end i 1996.

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
HUM	41,8	40,3	38,5	39,1	39,7	38,9	36,7	38,6	39,9	42,3
NAT	55,3	52,2	52,5	53,9	55,4	51,5	48,7	51,3	51,4	56,0
SAM	52,3	49,4	49,8	50,2	50,7	51,0	49,0	50,4	50,9	54,0
SUND	59,4	58,1	60,3	60,8	62,1	59,3	59,1	61,0	61,0	61,8
TEK	74,2	75,1	70,8	75,8	74,6	72,6	72,9	72,1	72,8	75,1
TEO	37,3	35,4	34,4	31,4	28,7	29,1	26,3	28,3	31,0	34,0
I alt	50,2	48,6	48,0	48,9	49,6	47,8	45,9	47,6	49,0	51,6

Kilde: Videnskabsministeriet.

Venteperioder

Venteperioderne i de unges uddannelsesforløb – dvs. tiden fra afslutning af kompetencegivende uddannelse til start på en videregående uddannelse – udgør det største enkeltbidrag til det ekstra tidsforbrug og er dermed en væsentlig del af forklaringen på de unges høje alder ved fuldført uddannelse. Der er betydelig ventetid i uddannelsesforløbene på alle *erhvervskompetencegivende* uddannelser, jf. tabel 5.⁴

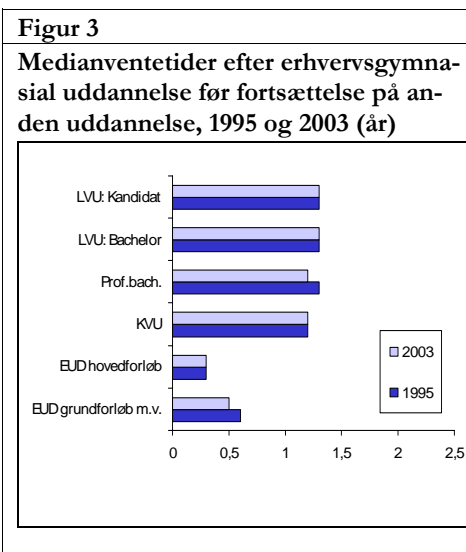
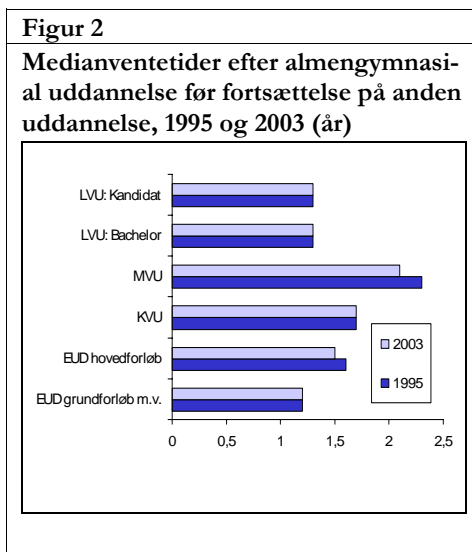
⁴ Spildtidsmodellen tager udgangspunkt i unge, der fuldfører en uddannelse, jf. fodnote 2. Tallene vedrørende ventetid kan derfor ikke sammenlignes direkte med tallene vedr. alder ved bl.a. start af videregående uddannelse, der er beregnet på den alle optagne.

Uddannelser	Andel af den samlede ventetid, pct.	Gns. ventetid, år	Medianventetid, år
- Erhv., merkantile	10,0	1,6	0,8
- Erhv., tekniske mv.	21,6	2,0	0,4
- Pæd/soc/sund	13,4	4,5	2,5
- KVVU	7,4	2,6	2,0
- MVU	27,4	2,9	2,1
- LVU: Bachelor	6,0	2,3	1,6
- LVU: Kandidat	14,1	2,0	1,5
Alle	100,0	2,4	-

Anm.: "Median ventetid" angiver ventetiden for den person, som ligger midt i fordelingen, dvs. at personen har den højeste ventetid blandt de 50 pct. med laveste ventetider og samtidig den laveste ventetid blandt de 50 pct. med de højeste ventetider. Den gennemsnitlige ventetid kan give et lidt skævt billede, hvis der er nogle personer, der har meget høje ventetider, fordi disse få personer kan trække hele gennemsnittet op.

Kilde: UNI•C Statistik & Analyse og Finansministeriets beregninger.

Fra afsluttet *almengymnasial* uddannelse til start på en bacheloruddannelse eller en lang videregående uddannelse er der en medianventetid på 1¼ år, *jf. figur 2*. Ventetiden er typisk længere på de øvrige videregående uddannelser og EUD. For personer med en *erhvervs-gymnasial* eksamen er venteperioderne generelt kortere end for personer med en *almengymnasial* eksamen, *jf. figur 3*.

Kilde: Undervisningsministeriets nøgletalsdatabase og Finansministeriets beregninger.

En anden måde at belyse ventetiden på er ved at se på, hvor mange år der går fra de unge tager en adgangsgivende eksamen, til de søger optagelse på en vide-

regående uddannelse. I 2005 søgte 19 pct. af ansøgninger ind på deres 1. prioritet i optagesystemet ("Den Koordinerede Tilmelding") umiddelbart efter afslutning af adgangsgivende (gymnasial) eksamen. 26 pct. havde ventet 1 år, 19 pct. havde ventet 2 år, mens 38 pct. af de unge havde ventet 3 år eller mere. 44 pct. havde ventet i op til 2 år med at søge, *jf. tabel 6*.

Ses der alene på de lange videregående uddannelser ("Universiteter i alt") er det ligeledes 19 pct., der søger direkte, mens 29 pct. havde ventet 1 år, 20 pct. havde ventet 2 år, og 38 pct. af de unge havde ventet 3 år eller mere. 49 pct. havde ventet i op til 2 år med at søge.

Optagelsesomr.	0 år		2 år		4 år		6 år		>8 år		sum
	år	1 år	år	3 år	4 år	5 år	år	7 år	8 år	år	
Farmaceut	24	40	18	5	4	1	1	1	1	4	100
Humaniora	14	26	22	12	8	4	3	2	1	9	100
Journalist	5	15	20	19	13	6	7	5	2	7	100
KVL uddannelser	19	27	21	12	7	4	2	1	1	6	100
Naturvidenskab	21	30	19	10	5	3	3	2	1	5	100
Samfundsvidenskab	19	30	20	10	6	3	2	1	1	7	100
Sundhedsvidenskab	21	28	21	11	6	3	2	1	1	4	100
Teknisk videnskab	32	37	14	6	3	2	1	1	1	2	100
Teologi	16	21	13	7	3	8	2	1	2	27	100
Universiteter i alt	19	29	20	11	6	3	2	2	1	7	100
Den Koordinerede Tilmelding i alt	19	25	19	11	6	5	4	2	1	9	100

Anm.: Procent i forhold til ansøgere, hvor der er oplysninger om ventetid. Antallet af uoplyste varierer mellem 2 og 12 pct. af det samlede antal ansøgere.

Kilde: Den Koordinerede Tilmelding.

Omfanget af forsinkelser i forhold til den normerede studietid

På erhvervsuddannelserne er den gennemsnitlige fuldførelsestid tæt på normeret tid. Muligheden for at skifte grundforløb på erhvervsuddannelsernes grundforløb indebærer formentlig nogen forsinkelse, som dog optræder i statistikken som frafald.

På de korte og mellemlange videregående uddannelser var den gennemsnitlige fuldførelsestid i 2003 hhv. 2,2 og 3,7 år for de korte og mellemlange videregående uddannelser, hvilket skal holdes op mod normerede studietider på hhv. 2 år og 3½ år, *jf. tabel 7*.

	EUD, grundf . m.v.	EUD, ho- vedf.	KVU	MVU: Prof. bach.	Øvr. MVU	LVU: Bach . udd.	LVU: Kand. udd. ³
2000	0,9	2,1	2,0	3,7	1,7	4,0	4,5
2001	1,0	2,1	2,0	3,7	2,0	4,1	4,3
2002	1,0	2,1	2,2	3,7	2,2	3,6	4,1
2003	0,9	2,2	2,2	3,7	2,3	3,7	4,1
Typisk normeret tid	0,4	¹ -	2,0	3,5	² -	3,0	³ 2,0/5,0

Anm: For bacheloruddannelserne og kandidatoverbygningsuddannelserne er tallene for den gennemsnitlige studietid endnu i 2003 usikre pga. indfasningen af omlægningen til en 3+2 struktur på mange af uddannelserne midt i 1990'erne.

1. Den normerede studietid er 3-3½ år. Der er imidlertid også en række korte forløb, hvorfor de gennemsnitlige fuldførelsestider er noget lavere.

2. Den normerede studietid varierer.

3. Opgørelsen dækker over både delte (2-årige) og udelte (5-årige) forløb, jf. anmærkningen.

Kilde: Danmarks Statistik og UNI•C Statistik & Analyse.

På bacheloruddannelsen var den gennemsnitlige fuldførelsestid 3,7 år i 2003. Set i forhold til tidligere år er der sket et fald, der peger i retning af, at den gennemsnitlige fuldførelsestid har nærmet sig den normerede studietid på tre år.

På kandidatuddannelserne ligger den gennemsnitlige fuldførelsestid på 4 år. Den gennemsnitlige fuldførelsestid kan ikke umiddelbart sammenlignes med den normerede studietid på de fleste studier på 2 år, idet der i den gennemsnitlige fuldførelsestid indgår personer, der har fuldført en udelte kandidatuddannelse.

Spiltdidsmodellens opgørelse af forsinkelse peger dog i retning af, at forsinkelsen er større på kandidatuddannelsen end på bacheloruddannelsen, uanset at den normerede studietid er mindre. Den gennemsnitlige forsinkelse for et helt uddannelsesforløb hos personer, der alene gennemfører bacheloruddannelsen (normeret til tre år), er godt ½ år, mens forsinkelsen er godt 1½ år hos personer, der gennemfører et kandidatforløb (overvejende normeret til 5 år), jf. tabel 8. Det tyder på, at forsinkelserne på kandidatdelen på de flest studier primært kan tilskrives forsinkelse i forbindelse med specialeskrivning.

Tabel 8		
Forsinkelse for universitetsuddannede		
Uddannelse	Gennemsnit (år)	Median (år)
Bachelorforløb	0,6	¹ - 0,1
Samlet LVU-forløb (bachelor- og kandidatforløb eller udelt kandidatudd.)	1,6	1,2

1. Den negative forsinkelse målt ved medianen skyldes overførsel af merit, jf. anm. til figur 1.
 Kilde: Danmarks Statistik og UNI•C Statistik & Analyse.

Den samlede gennemsnitlige overskridelse af den normerede 5-årige studietid for et typisk samlet langt videregående uddannelsesforløb er på godt 1,5 år, men har været nogen lunde uændret siden 1996, *jf. tabel 9.*

Tabel 9			
Gennemsnitlige fuldførelsestider på universiteternes hovedområder 1996-2003			
	1996	2000	2005
Samf/forvaltning	6,5	6,7	6,9
Jura	5,8	5,6	5,8
Teologi	7,7	8,0	7,9
Humaniora	7,7	7,8	7,8
Civ.ing	5,6	5,5	5,6
Naturvidenskab	7,9	7,9	7,9
Jord/vet	6,7	6,9	6,4
Farmaceut	5,8	5,8	5,8
Læge	7,9	7,8	7,9

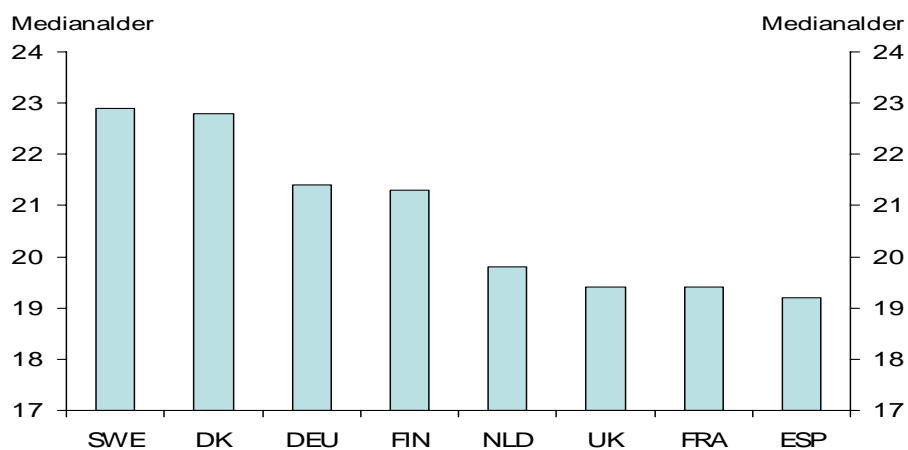
Kilde: Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling.

Tidsforbrug sammenlignet med andre lande

Sammenlignet med andre lande starter danske unge på uddannelse i en forholdsvis høj alder, *jf. figur 4.*

Figur 4

De studerendes medianalder ved start på videregående uddannelse i Danmark og en række udvalgte lande i 2002

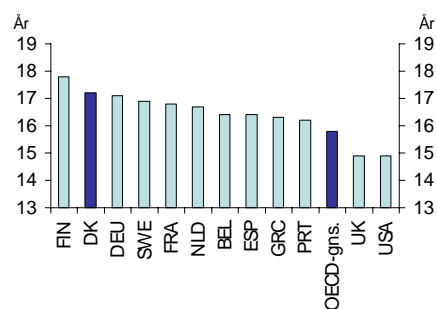

Kilde: Education at a Glance 2005.

Danske unge tilbringer forholdsvis lang tid under uddannelse sammenlignet med unge fra flere andre OECD-lande, *jf. figur 5a*. Det forventede antal år i uddannelse for fuldtidsstuderende i Danmark var 17,2 år i 2003. Det overgås kun af finske unge, der forventes at tilbringe 17,8 år på skolebænken, medens det er væsentligt mere end OECD-gennemsnittet på 15,8 år.

Figur 5a

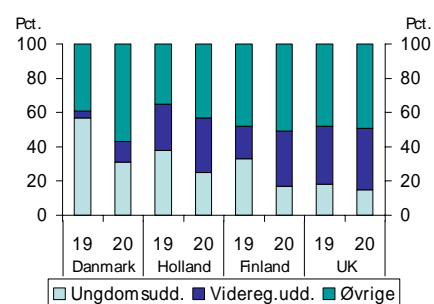
Forventet antal år i uddannelse for fuldtidsstuderende, 2003

Kilde: OECD, Education at a Glance, 2005.

Figur 5b

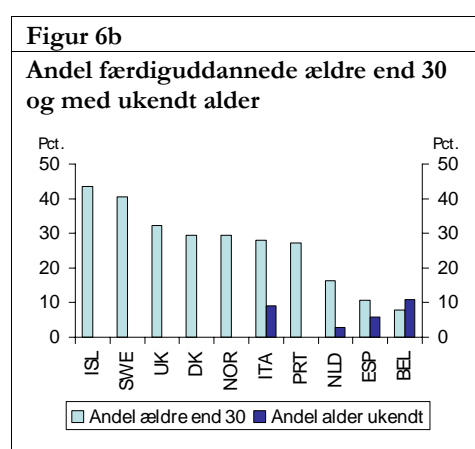
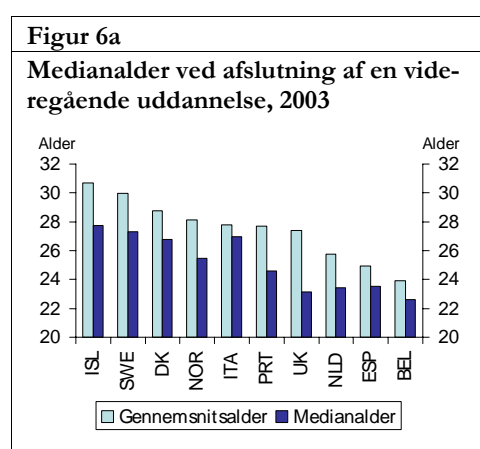
Uddannelsesfordeling af de 19- og 20-årige, 2003

I forhold til andre lande er andelen blandt de 19- og 20-årige i en ungdomsuddannelse forholdsvis høj i Danmark, mens andelen i en videregående uddannelse omvendt er lav, *jf. figur 5b*. Det skyldes dels at den normerede færdiggørelsesalder for ungdomsuddannelse er 1-2 år højere end i de fleste OECD-lande, men også at forholdsvis mange danske unge efter færdiggjort ungdomsuddannelse tager en pause fra uddannelsessystemet, og derfor starter senere på en videregående uddannelse end i andre lande.

Endvidere bliver danske unge relativt sent færdige med deres videregående uddannelse. I 2003 var det kun islandske og svenske unge, der i gennemsnit blev senere færdige med en videregående uddannelse end danske unge,⁵ *jf. figur 6a*. Ser man i stedet for gennemsnitsalder på medianalder, kommer danske unge ud som de fjerdeældste efter Island, Sverige og Italien.

En anden måde at belyse den sene færdiggørelsesalder i Danmark på er at se på, hvor mange der er ældre en 30 år, når de færdiggør deres uddannelse. Der er flere, der er fyldt 30, når de færdiggør deres uddannelse, i Island, Sverige og Storbritannien end i Danmark. I Danmark er knap 30 pct., der er ældre end 30, når de bliver færdiguddannet, *jf. figur 6b*.

Anm.: Data er også tilgængelige for Schweiz, Østrig, Tyskland og Polen; men da andelen med ukendt alder i alle disse lande ligger over 20 pct., er de udeladt i figurene.

Kilde: Eurostat.

For eventuelle faktuelle spørgsmål: Specialkonsulent, Søren Gaard, Finansministeriet, telefon 33 92 40 85

⁵ Uddannelse på niveauerne ISCED 5 – svarer til danske KVVU, MVU og LVU og ISCED 6 – svarer til det danske ph.d.-niveau.